ובגר מרוח אחת היו כבוגר שרוי מעט מכאן ומעט מכאן שהוא פטור: **ד האמהות של בצלים חייבות בפאה.** וכתב הר"ב דלא חזו לאכילה אלא על ידי הדחק. ומכל מקום הואיל והבצלים עומדין שלא נשתנו מידי לאכילה ניתנו. אף האמהות שמשתין חותן כאדם לא יצאו מכלל להפטר מפאה מה שאין כן שפיתי שטיח שכתב הר"ב בפ"ק משנה ד' שכל המין היו רואי לאכילה אלא ע"י הדחק:

הַמְשָׁאָר עַל הַכֹּל: ד הָאֲמָהוֹת שֶׁל בְּצָלִים, חַיָּבוֹת בְּפֵאָה[כא]. וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר. מַלְבְּנוֹת הַבְּצָלִים שֶׁבֵּין הַיָּרָק, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, פֵּאָה מִכָּל אַחַת וְאַחַת[כב]. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מֵאֶחָת עַל הַכֹּל: ה הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ, נוֹתְנִין שְׁתֵּי פֵאוֹת. חָזְרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ, נוֹתְנִין פֵּאָה אֶחָת.

ציונים
ד **האמהות.** מיי' שם פ"ג הל"ב: **מלבנות הבצלים.** נדה נ. תוליו קלז: **וחכ"א.** מיי' שם פ"ג הל"י: ה **האחין שחלקו.** מיי' שם הלט"ז.

שינויי נוסחאות
ד **מאחת** כל"ג מאחד. וכ"ם כתב שהעיקר כגי' שלפנינו שכן הוא בר' יוסי ולא דק למדרגת העיקר לגרוס גם בר' יוסי מחד כמ"ש בס"ל.

תוספות חדשים
[משנה ד] **וחכ"א מאחת.** פירוש אע"פ שלענין פאה הם מלוקים שהרי בצלים מיניהן וירק מיפטר מפאה מ"מ לענין הפקר הכל מקרי מין אחד ואין הירק מפסיק בין המלבנות (פר"ח):

תוספות אנשי שם
מחליק במק"ש למחליק במקומות הרבה (ב"ד). ג"כ צ"ע למה הניח הרמב"ם הדין בכרם ג' פעמים ג' בפ"ב ה"ו ושם לא הזכיר מלא המלל והזכיר הטעם משום בלילת הרעי ולירק לזה דין דקוקוף מליטת מעט מעט. ג' בפ"ג הכ"ג הזכיר המלל שהוא בשביל מקנת הנשתרים והמנה שזה דוקא בהילל למכור בשוק אבל הילל להניח בביתו נותן מן הנשתר שהניח לדרוך פאה ג' הרחוקה לכל והוא מהירושלמי וע"ש בגיאור הרדב"ז. וצ"ע.
ד תוי"ט ד"ה **האמהות כו' ומ"מ הואיל כו'.** זה ג"כ לפי המ' ג' של המוס' דבשת שהניח המ"ט לעיל פ"ק אבל לתירוץ הב' שהניח שם שטיח עדיפי מלא גמור הוא ולא ממעטינן ע"ש ג"כ ק' דהוי דומיא דהכא ונימא דאע"ג דשפיתי שטיח אין כאן כ"כ כיון דשטיח עדיפי מזו לחייבו. ובע"כ לפום האי פי' נריך לחלק דהתם שפיתי שטיח אינן נאכלין אלא ע"י דוחק גדול משא"כ אמהות של בצלים. ולפע"ז אפשר דהניח בירושלמי והביאו הרב"ז לפי' דפטר לפי שאין מכניסו לקיום ואם אינה אוכל לימא מפני שאינם אוכל אלא כולו מגד אחת: ד **האמהות של בצלים.** בצלים גדולים שמניחין אותן לגדל זרע, ומתוך שמשתהין בארץ לא חזו לאכילה אלא על ידי הדחק, ולכך פטר רבי יוסי, ואין הלכה כמותו: **מלבנות הבצלים שבין הירק.** סבר רבי יוסי דירק כזרע אחר דמי, שאין דרך בני אדם להיות מכניס בצלים בין הירק, ותנן לעיל בפרק שני זרע אחר מפסיק. ואין הלכה כרבי יוסי:

פירוש המשניות להרמב"ם

מאחת יד ר"ל הבוצר או הקוצר מצד א'. ד **האמהות.** הם הבצלים השמורים לזרע. ואין הלכה כר' יוסי בשני דברים אלו.

מלאכת שלמה

ד **האמהות של בצלים כו'.** מפרש בירושלמי כ"ש אמר מאמהות פדגוגוס. פי' הרמ"ם ז"ל בן עלי הבצלים ומאמהות ר' שפתה שהעלין הן משמשין לעקרן בהן ולקושרן בגודות בגודות ור"י פטר להו מטעם הפקר ורבנן ס"ל דלאו מפקירן הוא ונקטי' במפקנא דפי' אמהות כדי הוא ושם הרמב"ם ע"כ בקיצור. ועי' בתוי"ט: **מלבנות הבצלים.** בתוליו בפ' רחטים הגז (דקל"ז) שמעי' מינה דאע"ג דר' יוסי דייק בעלמא ליפנע דקרא לקט קציר ולא לקט קטוף מוכח הוא במידי דלורחים בקטוף כגון בצלים ושומים דקטוף שלהן זהו קנירן. דהא מחייב פאה בבצלים ואע"ג דאינו קולרן במגל ומרבה לה מקרא דמניח קציר אין לי אלא קציר עוקר כגון עדשים מנין ת"ל לקלוב. תולש כגון פוליס מנין ת"ל בקולרן ע"כ. ופי' בערוך טעמא דר' יוסי דס"ל הואיל והירק פטור מן הפאה וכל ערוגה לבדה אין מצטרפות ע"כ. ובירוש' ר"פ מפרש טעמא דר"י משום דאין דרך בני"א להכניס בצלים בין הירק ומש"ה מפסקי. ורבנן סבירי כיון דבצלים מכניסן לקיום הוא וירק אין מכניסו לקיום בעלה ערוגת ירק לגבייהו וכתוירע מסיפא: ה **נותנין שתי פאות.** דכבל מד ומד קיימן ביה שדך: **נותנין פאה אחת.** דנפקא לן בפ' רחטים הגז דשותפין מייחין בפאה דאע"ג דכתיב שדך דמשמע דירך אין דשותפין לן כתב רחמנא קציר אחר דכתב משמע על שניהם הוא

אבל בעקרן במקום ג' אפי' מחליק מחשב מחמת דקציר: **כ.** בצלים שמשתירין בארץ להרבות זרע ולא חזו לאכילה: **כא.** דע"פ מחלה הוה חזי לאכילה בשעה שלקט הרחשונים לאכילה היו גם אלו שהשתירן בקרקע לזרע ג"כ רחוין לאכילה וחייבין. לפיכך נותן פאה לאלו לעצמן ולאלו לעצמן כלעיל (מ"ג): **כב.** ס"ל ירק כזרע אחר דמי למפסיק. כפ"ב. ולא דמי לתבואה בין הזיתים

משנה ראשונה

מכאן קרי מדל ומצד אחד כולו קרי מאחת יד: ד **האמהות של בצלים.** פי' הר"ב שמקיימין אותן לזרע וכו' וכל שאינו אלא לזרע פטור מפאה דדוקא לוקל חייב בפאה. והא דכתב הר"ב לעיל מ"ג דשבח ומרדל משום לזרע עבידי חייבין בפאה. שהם רואין הם לאכילה שהרי ירק הם אלא דמהני להו לעבידי נמי לזרע דלא מצינו כשאר ירק לפוטרן. ומ"ש הר"ב דבחזו לאכילה ע"י הדחק פליגי עי' בתוי"ט זה. ולעד"ז בצלים אע"פ שירק הוא חייב בפאה שמכניסן לקיום וכמ"ש הר"ם פ"ק מ"ד וכ"כ רמב"ם רפ"ג מהלכ"ע כמ"ש והכא האמהות אין מכניסן לקיום שהרי משתהין בארץ ומתקלקלין ואין מתקיימין וסברי מכניסם כיון דמזו לקיום אילו לא הניחן זמן מרובה בארץ מכניסן לקיום מיקרי. וי"א סבר בתר דידי' אזלינן והשתא מיהא אין מתקיימין: **מלבנות הבצלים שבין הירק.** פי' הר"ב דלר' יוסי ירק כזרע אחר דמי ומפסיק ע"כ וע"ל דלהכמים ירק לאו כזרע אחר כיון שגם הבצלים מין ירק שם ירק אחד הוא וכ"ש סבר דידי' דלא מצינו שיהא דרך להכניס בצלים בין הירק מפסיק. משמע לפי' זה דמתני' שהירק מפסיק בין הבצלים וכ"כ הרמב"ם בתבורו ורש"י בפ' בא סימן לך ג' ולשון המשנה משמע שהיקף שהבצלים מפסיקין בין הירק. וי"ל שיש כאן הרבה מלבנות מלאו ומלאו ומפסיקין זה אע"פ שזה דומיא דמלבנות תבואה שבין הזיתים דר"פ דהתם נמי אמרי' שהזיתים מפסיקין. ומיהו הכא אין לריך לזה ויש לפרש דמיירי בזמן ירק שהיה בפאה כגון השום והבצל והתרדל כלעיל מ"ג והשתא אחי אם כולו מגד אחת: ד **האמהות של בצלים.** בצלים גדולים שמניחין אותן לגדל זרע, ומתוך שמשתהין בארץ לא חזו לאכילה אלא על ידי הדחק, ולכך פטר רבי יוסי, ואין הלכה כמותו: **מלבנות הבצלים שבין הירק.** סבר רבי יוסי דירק כזרע אחר דמי, שאין דרך בני אדם להיות מכניס בצלים בין הירק, ותנן לעיל בפרק שני זרע אחר מפסיק. ואין הלכה כרבי יוסי:

ה **שלקחו את האילן**. מהנך מילתא דמשמיט בפרק קמא דמייתי בפאה: **המוכר קלחי אילן**. °שרשי צמחים דמייתי בפאה ולא מכר לו הקרקע, נותן הלוקח פאה מכל אחד ואחד: **בזמן שלא שייר**. כלומר אם לא התחיל בעל השדה לקצור או לגקט פירות אז הוא דמייב הלוקח ליתן פאה, אבל אם התחיל בעל השדה לקצור שדהו קודם שמכר את אלו שנשאר מן השדה שלא נקצר או שלא נגקט, בעל השדה הוא הנותן פאה על הכל, דמכי מתחיל בקצירה או בלקיטת הפירות מתייב בפאה של כל השדה, ורבי יהודה

שְׁנַיִם שֶׁלָּקְחוּ אֶת הָאִילָן, נוֹתְנִין פֵּאָה אֶחָתיג. °**לָקַח זֶה צְפוּנוֹ וְזֶה דְּרוֹמוֹ, זֶה נוֹתֵן פֵּאָה לְעַצְמוֹ, וְזֶה נוֹתֵן פֵּאָה לְעַצְמוֹ. הַמּוֹכֵר קְלְחֵי אִילָן בְּתוֹךְ שָׁדֵהוּ**יד, נוֹתֵן פֵּאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁלֹּא שִׁיֵּר בַּעַל**

ה בזמן שלא שייר. לשון הר"ע מברטנורא כלומר אם לא התחיל וכו' אבל אם התחיל וכו' שנשאר מן השדה. פירוש לפירושו שנשאר מן השדה רוצה לומר שנשאר למוכר כלומר אחר שהתחיל לקצור קודם שמכר נשארו לו גם כן בקרקע מה שלא קצר או לא גקט כי המוכר לתת הפאה לפי שהתחיל בקצירה ורחמנא אמר ובקצרכם וגם נשאר לו. הלכך אמרינן דבאותו שיור הוא הפאה ושאני הכא מסוף פ"ג דתנן קצר חציה ומכר חציה הלוקח נותן פאה

פירוש המשניות להרמב"ם

ה **קלחי אילן**. הם שרשי צמחים שהם מחוייבים בפאה ואינם אילן וכן יבואר בגמ'. ומה שאמר נותן פאה מכל א' וא' חוזר על הלוקח וזה הענין שבאר ר' יהודה ר"ל שבזמן שיתחיל בעל השדה לקצור אז נתחייב בפאה כשמכר והשאיר מפני שאמר הכתוב ובקצרכם את קציר ארצכם ואמר מעידנא דאתחיל לקצור איתחייב ליה בכוליה שדה ור' יהודה המבאר

מלאכת שלמה

מדבר שנים דעלמא. הרמ"ם ז"ל: **לקח זה צפונו כו'**. פי' הרמ"ם ז"ל מע"ג דלילן אחד הוא כיון שמתחלה נקנו זה לפונו וזה דרומו ולא היו שותפים מעולם צריך כ"ש ליתן פאה. וע"ל דאחלן שנקנו את האילן שנותנים פאה אחת מדלא תנא דין אילן בפ"ק ע"כ. וכתב עליו הר"ש שירלי"ו ז"ל ואין דבריו מוכרחים דתנא ריבא לגלויי סיפא וכיון שאנקנו שותפים הוו ואין כאן תפיסת הגיח. ע"כ: **המוכר קלחי אילן כו'**. פי' הר"ם שירלי"ו ז"ל קולחי אילן לקחם עם פירותיהן. קלחי בלשון משנה כמו יונקות בל' מקרא. ויונקתו לא תמדל ויעל ביונק והוא אילן בחור היונק אלל גזע אילן הזקן או קרוב לו והלוקח בא לשורקן ולנוטען בתוך שדהו. וכ"ז אלא הלוקח הוא נותן מכל אילן ואילן כדכתיב שדך תמרינון אילנות מיניה כדכתיבנא לעיל בפ"ק ואין נותן מאחד על מחבירו הואיל ואין השדה אלו שאם היתה השדה אלו היה נותן מאחת על הכל דאין שום דבר מפסיק לאילן אלא גדר כדתנן לעיל בפ' ואלו מפסיקין. ובזמן שנטועים כשדר המפורש שם בירושל': ואימתי בזמן שלא שייר בעל השדה שום אילן מאותו מין לעצמו בשדה. אבל אם שייר מאותו המין לעצמו כולא מיונא רמיא עליה ופוטר את כל האילנות. עכ"ל ז"ל. וז"ל רש"י בחולין שם. קלחי אילן. אילנות עצמן לקח עם פירותיהן להכי נקט לשון קלחי שאין שדה זו שדה אילן אלא שדה שבן וגדלו בה ג' או ג' ומכרן נותן לוקח פאה מכל אילן

יכין תפארת ישראל בועז

גמ"ש. דהתם דרך בני אדם לזרוע בין האילנות. משנ"ת הכא: **כג.** ותע"ג דלפי' בקנה ג' אילנות אין לו קרקע (כצ"ל פ"ה מ"ד). ות"ל היאך יתחייב בפאה והכתיב פאת שדך והרי אין שדה שלו. ותי"ל דכיון דקנה מהמוכר שהיה מחוייב. והמוכר קבל המעות. דמי למכור לי בגמ"ע של פרה זו. דנותן לוקח לכהן ואין מנכה לו מהדמים (כחולין קל"ב ע"ב) ותע"ג שאין הפרה שלו. וה"נ ותע"ג שאין השדה של לוקח לפ שמכר לו הפאה שחייב מאילן זה. ליתא. דהרי לעיל (פ"ב מ"ו) בקנרוה לקטים והניחו התבואה בשדה אפ"ה פטור בעה"ב מהפאה. וכ"ש הכא שהפירות לא יוצאו לבעל הקרקע כ"ש פטור מפאה. ולי נימא שגם קודם קצירה כבר היה רמי חיוב פאה על הגידולין. ואמאי בקנרוה לקטים יפטור מהפאה. אלא נ"ל דמיירי הכא שקנה קרקע בפירוש עם האילן (ב): **כד.** ולא מכר רק מקום כל קלח וקלח לבדו. דבקנה כל הקרקע הקרקע מתברן [כ"כ בנ"ש וכן משמע קצת מרמב"ם פ"ג ממ"ע. ולפע"ד נראה דלפילו בלא קנה קרקע כלל נמי חייב בפאה ולא דמי לזוסה מהפקר פ"ק סי' כ. דהכא אמר לידו מיד החייב והמוכר קבל המעות. ודמי למכור לי בגמ"ע של פרה זו דנותן לכהן ואין מנכה מהדמים (חולין קל"ב ע') ועיין שם וד"ק]:

משנה ראשונה

למימני לקמן: **המוכר קלחי אילן**. אמי לשמעוי' דכשמוכר לאדם אחד כמה אילנות בשדהו ולא מכר קרקע שביניהן כל אילן ואילן מיקרי שדה בפני עצמו ונותן פאה מכל אחד אבל אם מכר קרקע שביניהן הכל שדה אחת הוא ופאה אחת על הכל ולהכי נקט קלחי אילן לפילו אילנות גמורים קי"ל בפ"ק דבכורים דבשתא קנה קרקע אם יש שלשה אילנות ואפילו בשני אילנות אמרי' התם בגמ"ו דבשתא קנה קרקע אם יש שלשה אילנות ואין שדה מכל אחד מהם אלא אילן אחד אבל אם יש שלשה אילנות ואין שדה מכל אחד מהם אלא אילן אחד לא קנה קרקע ואין נותן פאה מכל אחד מהם אלא אילן אחד ואין השדה אלו שאם היתה השדה נקט זה לפונו וזה דרומו ולא היו שותפים מעולם צריך כ"ש ליתן פאה. וע"ל דאחלן שנקנו את האילן שנותנים פאה אחת מדלא תנא דין אילן בפ"ק ע"כ. וכתב עליו הר"ש שירלי"ו ז"ל ואין דבריו מוכרחים דתנא ריבא לגלויי סיפא וכיון שאנקנו שותפים הוו ואין כאן תפיסת הגיח. ע"כ: **המוכר קלחי אילן כו'**. פי' הר"ם שירלי"ו ז"ל קולחי אילן לקחם עם פירותיהן. קלחי בלשון משנה כמו יונקות בל' מקרא. ויונקתו לא תמדל ויעל ביונק והוא אילן בחור היונק אלל גזע אילן הזקן או קרוב לו והלוקח בא לשורקן ולנוטען בתוך שדהו. וכ"ז אלא הלוקח הוא נותן מכל אילן ואילן כדכתיב שדך תמרינון אילנות מיניה כדכתיבנא לעיל בפ"ק ואין נותן מאחד על מחבירו הואיל ואין השדה אלו שאם היתה השדה אלו היה נותן מאחת על הכל דאין שום דבר מפסיק לאילן אלא גדר כדתנן לעיל בפ' ואלו מפסיקין. ובזמן שנטועים כשדר המפורש שם בירושל': ואימתי בזמן שלא שייר בעל השדה שום אילן מאותו מין לעצמו בשדה. אבל אם שייר מאותו המין לעצמו כולא מיונא רמיא עליה ופוטר את כל האילנות. עכ"ל ז"ל. וז"ל רש"י בחולין שם. קלחי אילן. אילנות עצמן לקח עם פירותיהן להכי נקט לשון קלחי שאין שדה זו שדה אילן אלא שדה שבן וגדלו בה ג' או ג' ומכרן נותן לוקח פאה מכל אילן

ציונים

שנים שלקחו. שם הל"כ. **המוכר**. מולין קלח. מיי' שם הלכה יח.

תוספות חדשים

[משנה ה] **לקח זה צפונו כו'**. נהג סיפא נמי שם מזרו ונשמטתו נותנין פאה ל' (פר"ח).

תום' רעק"א

ה [אות לב] **לקח זה צפונו**. אע"ג דאילן א' הוא כיון דמתחלה לקח זה צפונו וזה דרומו ולא היו שותפים מעולם. אבל אחין שחלקו אילן נותנים פאה א' מדלא תני דין אילן באחין שחלקו. הרא"ש. [אות לג] בר"ב ד"ה **המוכר קלחי אילן**. **שרשי צמחים**. והרמב"ם פי"ג הי"ח מהלכות מ"ע מפרש שמוכר מקומות מקומות משדהו לאנשים הרבה ונותן פאה מכל אחד ואי היינו שכל אחד מהלוקחים נותן פאה אחד מחלקו ע"ש.

תוספות אנשי שם

ה במשנה **לקח זה צפונו כו'**. וע' תו"ט פ"ה דמעלי מ"ק ד"ה נשמטו. ומדוש שלח העיר כן הכא (רי"ב): בר"ב ד"ה **המוכר קלחי אילן שרשי צמחים**. כ"כ הר"מ ומפרש כן משום דבתולין שקיל וטרי אם בהמתיל לקצור מיירי ולא בהתיל לקצור מיירי ולא שייך קצירה בתלוש והר"ם כ' בשם לקצור לאו דוקא ומוכח במ"ש. ומ"ש אם עוד ל' כו' לא מצין דודאי גם בעל השדה ל"י להפרים מהתבואה על התלוש ומהתלוש על התבואה ואין תועיל קצירה התבואה למייב התלוש ול"ע: באי"ד **ולא מכר לו הקרקע**. שאם מכר לו גם הקרקע היה נותן מע' על הכל ולפי' הר"ב והר"מ ניחא ולפי' הר"ם דמיירי בתלוש ממש ל"ל לתע"ג דתנן בפ"ב דמיטו מפסיק לאילן אפילו ה"ר שמי שהם שנוטעין בתוך שדותיו אבל הכא ל"ל קרקע כלל ול"ל רשות לעכבם שם (ע"ח). וע' במשנה לקמן במ"ש: תוי"ט ד"ה **בזמן כו' פי' לפירושו כו'**. והרמ"ז כתב דהר"ב מפ' משנתנו הכי לימני נותן הלוקח בזמן שלא שייר בעל השדה כלומר שחלק הקלחים שמכר לו מקרי שיור. דהיינו לא התחיל עדיין לקוץ. אבל אם שייר פי' שהתחיל כבר לקוץ שאז הקלחים שמכר הם מן

לכל דהתם לא שייר כלום. ותחלת דברי הר"ב כלומר מה לא התחיל. אינו מוזר על הא דנקט ממתניתין דזמן שלא שייר. דכי לא שייר לא מהני לתחלתא דקנירה לחיובי למוכר כמו מתני' לעיל גבי הר"ב גם לכאורה פסק הלכה. ותימה כלומר שכתב לא לאסבורי פירושא דמתני' כהורחא תימה כלומר בכל מקום אלא לפי שמשנה אינו מחלק אלא בין שייר ללא שייר אלא קאמר ללאו דוקא לעניין הלכה אלא כלומר אם לא התחיל וכו' אפילו כי שייר מכל מקום הלוקח נותן פחה על מה שלקח. אבל אם התחיל וכו' ונשתהר וכו' כמו שפירשתי בעל השדה וכו'. ועל פי הדברים האלה עולים דברי הר"ב כסוגית הש"ס לחולין פרק רחשית הגז דף קלח וכפרש"י ורמב"ם והר"ש: **ו בית רובע.** פי' הר"ב רובע הקב ופירשו זו שהוא עשר אמות בקירוב ע"כ. ועיין בפי' הר"ב במשנה ט' פ"ב לכלאים. ושיעור כלי המחזיק רובע הקב עיין בלשון הרמב"ם שהעתיק בפרק ח' משנה ה' בפ"ד. ובירושלמי מ"ט דר' אלעזר נאמר כאן שדך ונאמר בכלאים שדך מה שדך האמור להלן בית רובע אף כאן בית רובע ומפרש הר"ש דתנן בפרק ג' דכלאים במבואה בית רובע ותנן כל פחה שים בה רובע ממין אחר ימעט: **העושה סאתים.** פי' הר"ב קרקע המוציאה סאתים. ולפי סדר משנתנו כל אחד פותח והולך משיעור הראשון ובזמן המשנה הוה שמינה לערעה טובעת טפי מבימי רבי יוחנן דאמר ד' סאין לכור [בפרק המקבל דף קה:] ובפחות מרובע זריעה היה לומת סאתים וכדלימא נמי התם בזמי דרבי יוחנן הוה שמינה לערעה בזמי דרבי אחי הוה כחיצת לערעה. וממילא דבימי התנאים שהיו קודם רבי יוחנן הוה שמינה לערעה טפי. אלא דלפירוש רש"י דהתם מוכח דסאתים דאחר המשכן היינו לפי הזמיחה ומה שמוציא הארץ לא לפי הזריעה. ואם כן בית רובע דתנן קאי שמשערין על פי שיעור אחר המשכן כמו שכתב הר"ב ונמי לפי הזמיחה ומה שמוציא הארץ היא. והשתא רבי יהושע מוסיף בשיעורו מדרבי אליעזר. ולריך שיהיה כאחר המשכן מאה על חמשים שהוא שיעור סאתים. מע"ג דרבי טרפון ור"י [בן בתירה] ורבי עקיבא כולם פותחים והולכים. וקשיא לפירוש זה ליתנא להעושה דהא ת"ק נמי בהעושה מיירי. ואין לומר דרש"י לא יפרש בית רובע שיעור עשר אמות וכו' אלא מקום שזורעים רובע ובימי התנאים דשמינה לערעה ועבדה טפי מסאתים. דהאי שיעורא דעשר אמות וכו' שכתב הר"ב כתב הר"ש ע"ש תוספתא דכלאים עיין סוף פרק ג' דכלאים. ובירושלמי מאי טעמא דרבי יהושע נאמר כאן שדך ונאמר להלן (דברים כד) ושכחת עומר בשדה מה שדה לפרושי מלתיה דתנא קמא אחת, וכן הלכה: **ו קרקע בית רובע.** מקום שראוי לזרוע בו רובע הקב, ופירשו בו שהוא עשר אמות ומחצה על עשר אמות*) בקירוב: **העושה סאתים.** ר' יהושע לא חזיל בתר זריעה אלא קרקע המוציאה סאתים שהן י"ב קבין:

*) בד"ו על עשר אמות ומחצה בקירוב ועי' תוי"ט מ"ט פ"ב דכלאים.

הַשָּׂדֶהכה. **אֲבָל אִם שִׂיֵּר בַּעַל הַשָּׂדֶה, הוּא נוֹתֵן פֵּאָה לַכֹּל**כו: **ו רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, קַרְקַע בֵּית רוֹבַע**כז**, חַיָּב בְּפֵאָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, הָעוֹשֶׂה**

שינויי נוסחאות

ו **העושה** נד"נ **בהעושה** ונד"ס **בעושה**.

תום' רעק"א

ו [אות לד] בתי"ט ד"ה **העושה סאתים**. **בפרק המקבל** דף ק"ה ע"ב. ומ"ש אלא דלפירוש רש"י דהתם. עיין במהרש"א שם שדחק ליישב דברי רש"י שיהיה מתקיים בידינו דסאתים דחצר המשכן היינו לפי הזריעה עיי"ש.

תוספות אנשי שם

החלק המשוייר הוא נותן פחה לכל ר"ל ממה שנשאר לו בשדה ולא לריך לפרש כן בפירוש. ע"ש. וגם בס' עמ"ר מפ' הכר"ב מפ' לא שייר ר"ל לא התחיל לקצור. ושייר ר"ל התחיל לקצור. אלא שמפ' דבשלמא מיירי משנתינו כשלא שייר המוכר לעלמו כלום וה"ק אבל אם שייר בעל השדה דהיינו שהתחיל לקצור הוא נותן פחה לכל ר"ל שלקח שהלוקח נותן הפחה לכל מ"מ בעל השדה מקבי הנותן כיון שהמוכר הוא נותן שכבר נתחייב הוא כשהתחיל לקצור ואינו יכול למכור הפחה שחייב והקשה בחמת על שיטת המו"ט דכולה מתני' מיירי בהתחיל מ"ט לא יתן הלוקח פחה מפ' על הכל אלא שייר המוכר הא אינו נותן הפחה אלא מכח בעל השדה. ולכאורה היה נ"ל לחייב קודם שהתחיל דזה שמעריכין דהתחיל על עליו החיוב הכוונה שאל עליו החיוב ממה שקנה לבד ואף מכל השדה וא"כ רק חלק הפחה שחייב למה שקנה כבר נותן הלוקח מכח המוכר אבל הפחה החייבת למה שקנה הלוקח הוא נותן מכח עלמו. אבל ל"ל יקשה בשייר בעל השדה לא הי"ל ליתן אלא אם הפחה החייבת למה שהתחיל לקצור ולמה שנשאר אבל לא למה שמכר דלא חל עליו החיוב מעולם. אלא בודאי שבהתחלתו לקצור חל עליו חיוב הפחה לכל השדה. ולפי זה ש"מ מה דנקט לימתי דר"י כאן ואף בפ"ב נקט להא דקנר חציה ומכר חציה. אך לכל הפי' קשה לשון משנתנו דקתני המוכר קלתי אינן כו' נותן כו' והל"ל הלוקח קלתי אינן בחוך השדה נותן כו'. אבל הר"מ פי' דרישא מיירי בהתחיל לקצור ומכר הקלתים לכמה בע"א ועי"ז קאמר דנותן המוכר הפחה מכאו"א מן הלוקחים ולא יכול המוכר לומר לג' מהן אינלך המתני כל הפחה אלא נותן פחה אף על מה שקנר מכאו"א מן הלוקחים ועי"ז תר"י דימתי כו' אבל אם שייר בעל השדה הוא נותן פחה לכל משל עלמו. כ"כ בס' עמ"ר ול"ל דמיירי שקנו כולם בב"א דאל"ה היה הלוקח התחרון מחוייב לתת פחה לכל ול"ע: באו"ד **דהתם לא שייר כלום**. ולפי"ז גבי מכר חציה אם שייר המוכר חייב ולא ידעתי מנ"ל דיש"ל דשתי' הכא דלא מכר כלום בקרקע אבל התם דמכר גם הקרקע י"ל דתפילו אם שייר המוכר ג"כ לפפרים על החלק שמכר וכן משמע בחולין גבי הלוקח גז צמרו של חבירו אם שייר המוכר חייב וקתני דר"י דסבר כהא היא. ואפי' התם טעמא דלא מכר כלום בגוף הצמר רק הגיזה לבד ולא משמע אוס תנא דתם מכר אלא טעמא גיזה שיכא חייב כל הר"ב. ול"ע **העושה סאתים כו' ת"ק נמי בהעושה מיירי**. לע ידענא מאי קשיא ליה דפשיטא דלאו בעושה מיירי אלא בשיעור בית רובע עפ"י אלר המשכן שהוא עשר אמות ומחצה בקירוב כמ"ש הר"ב. ושיעור זה ודאי אינו עושה בית רובע אלא לפי ערך שהדורות מתמעטין. ובימי משה הוא מרעה שמינה והיה שיעור זה מוציא רובע ולא בדורות התנאים ופ"ב ר"ע משער בחמות אבל בימי התנאים שהוא רובע אינו מוציא עתה כ"ב רובע אלא זחת לפי שמשך קרקע כזה מוציא עתה כ"ב רובע אלא

כה. קנה מילנות עוד לעלמו: **כו.** ודוקא בשגם התחיל כבר המוכר בקנירה. ול"ד לסוף פ"ב דחייב הלוקח להכח שייר לעלמו: **כז.** שמחזיק לזרוע רובע. עי' פ"ב יג:

משנה ראשונה

גם הקרקע שביניהן בפירוש נותן פחה אחת אלא דבכלאים אין דרך לקנות קרקע עמהן. ועוד ניחא ליה למיתני בבעל השדה לאשמועינן דאף דאם שייר אינו מיחייב בפחה. כך נראה מדברי הר"ש והרמ"ב וזהו שכתב הר"ב ולא קנה קרקע. ומיירי כולה מתני' שמכר לאחד אחד דאילו לאנשים ושלשה בפירוש נותן פחה לכל אחד כדלעיל. אבל מדברי הרמב"ם בתבורו נראה לו דעת אחרת בפי' משנה זו ואיני יודע לייחבו לפי לשון המשנה ומ"מ במתני' לקמן יש רמיזה להרמב"ם: